

miselnost, toda praksa je vsa drugačna, tu velja zopet drugačno načelo. On ima na pr. to načelo, da ne dopušča, da bi napredovali slovenski uradniki na Spodnjem Štajarskem, da jih s tem odpravlja na Kranjsko, da je iztisnil iz ministerstva celó slovenskega dvornega svétovalca Abrama in na njega mesto postavil protislovenskega agitatorja Gertscherja. Še na neko posebnost bi opozoril. Komaj eno leto je v službi in umel je pozvati v ministerstvo sedem gospodov iz območja višjega deželnega sodišča njegovega — to je precej — in večina njih so nemškoliberalni gospodje.

Jaz sem zahteval v svojem predlogu, njegova ekscelenca naj pozove sodne uradnike, da bi se natančno ravnali po obstoječih jezikovnih naredbah. Na to je rekel on: To se itak godi. Toda odkritosrčneje je govoril in se izrazil nasproti poslancu dr. Vašateju, kakor je vedela poročati »Deutsche Zeitung« od dne 30. oktobra 1896. Gosp. poslanec Vašaty je stavil jednako prošnjo kakor jaz do njegove ekscelence, gosp. ministra pravosodja; vprašal je namreč, da-li je njegova ekscelenca pri volji, da pozove podrejene mu oblasti, naj spoštujejo veljavne zakone, in na to je rekel njeg. ekscelenca: Tega ne morem, kajti v levici združeni nemški liberalci bi se nam kar razpršili kakor vrabci.

To dokazuje torej, da ima njegova ekscelenca neznanek respekt pred nemško-liberalno stranko, tak respekt, da si niti tega ni upal, da bi vnovič zaukazal nemškoliberalnim uradnikom, da morajo izvrševati obstoječe zakone in naredbe. S tem pa je tudi dokazal g. minister pravosodja, da tudi on ne sodi v to ministerstvo, in da bi prav za prav moral nehati biti pravosodnim ministrom isti hip, ko njegova ekscelenca, g. ministerski predsednik, resno misli s svojimi besedami, da hoče ustanoviti národni mir.

Gospóda moja! XI. zasedanje te visoke zbornice se naglo bliža svojemu koncu in mi Slovenci stojimo še vedno sredi neodločenega boja za svoj národni obstoj. Marsikateremu bi utegnilo to potrti pogum; mene pa navdaja z obéudovanjem. Kajti, ako se dviga mal, ubog, nesrečen narod, ako zastavlja vse svoje sile, ako se ne plaši nobenih žrtev, da ohrani pravico do svojega národnega obstoja, potem je to vredno obéudovanja in vsodbujanja k vztrajnosti. Pa bodi tako, mi hočemo in bodemo vztrajali, to tem bolj, ker vidimo znamenja, da se naša poštena stvar vendar le polagoma bliža k svoji zmagi. Kajti v prvo se slovanska plemena avstrijska vidno približujejo eno k drugemu, se spoznavajo bolje, in vsled tega se učé tudi ljubiti se in vzajemno podpirati. To usposablja slovanska plemena, da v doglednem času z močjo in častjo zavzamejo ono stališče v cesarstvu, ki jim je določila Previdnost.

V drugo vidimo, da naglo propada najhujši nasprotnik národne jednakopravnosti, nemško-liberalna stranka. Nikdar več se ne povrne ta stranka v to visoko zbornico v sedanji moči. S tem pa se zgublja oni pritisek, ki že mnogo let teži naše vlade, da ne morejo biti jednako pravične vsem narodom. Nadalje je opaziti, da se vrši velik preobrat v duhovih: po liberalni stranki povspeševano materijalističko svetovno naziranje jelo se je umikati krščanskemu svetovnemu naziranju; krščansko svetovno naziranje se jači vidno, narodi se zopet obračajo h krščanskim idejam in s tem tudi h krščanski pravičnosti; in ta je temeljni pogoj prave, resnično pravične sprave med narodi.

Končno sem jaz tega menenja, da velika nevarnost, v kateri se je nahajala domovina pred kratkim in — jaz ne vem tega — se morda še nahaja, vendar odpre oči državnikom ter obrne njih pozornost do onih stebrov cesarstva in vladarske hiše, kateri stebri so zanesljivejši in gotovejši nego vsa politika dvojnih in

trojnih zvez, jaz menim, do avstrijskih narodov. Toda te narode treba zadovoljiti, osvoboditi se morajo od vsake skrbi za svoj národni obstoj. In tako v svojih narodih zadovoljena Avstrija gleda lahko zavestno v bodočnost, naj že pride potem, kar hoče. S tem sklepam.

Cerkvene zadeve.

† Anton Freuensfeld, učitelj v Ormožu.

Dne 15. decembra nam je naznanil mrtvaški zvon tužno vest, da je izdihnil svojo blago dušo naš priljubljeni učitelj gospod Anton Freuensfeld. Ranjki je bil rojen dne 24. aprila 1871. leta v Veržeju. Ljudsko šolo je obiskaval v Ormožu, potem je dodelal nižjo gimnazijo v Ptujju in učiteljsko v Mariboru. Učiteljeval je v Svetinjah, pri Sv. Miklavžu in nazadnje v Ormožu.

Kot učitelj bil je umrlj Freuensfeld natančen, vesten in marljiv, v šoli strog in ljubezniv, kakor je slučaj nanesel. Pri svojih učencih bil je priljubljen; znal si je pa tudi njihova sreca pridobiti. Ko je videl, da so otroci že utrujeni, ni jih več mučil, ampak jim pripovedoval za razvedrilo kako dogodbo iz sv. pisma, katero mično privedko ali pravljico. Kako so ga otroci vestno poslušali, ko jim je pravil o kralju Matjažu, o kraljeviču Marku, o povodnem možu itd.! Obljubil jim je, vsakokrat kaj lepega povedati, če se bodo pridno učili, lepo obnašali in ubogali. Umevno je, da so bili uspehi v šoli dobri, ker je bilo medsebojno občevanje med učiteljem in učenci prijazno.

Kakoršen kot učitelj, takšen je bil pokojni tudi kot vgojitelj. Pri vsem svojem poduku imel je vedno versko vzgojo v očeh. Z gospodi veroučitelji je deloval v najlepšem sporazumljenju ter jih po močeh podpiral. Njegovi učenci niso smeli drugače pozdravljati, kakor lepo po krščansko: Hvaljen bodi Jezus Kristus! Vzbuja je pri svojih učencih ljubezen do naše ožje in širje domovine ter do naše mile materinščine s tem, da jim je pripovedoval primerne narodne pripovedke, izposojeval iz lastne obširne knjižnice lepe knjige, katere niso brali samo otroci radi, ampak tudi doma, bratje sestre in stariši.

Narodno blago zbirati, ga med ljudstvo razširjevati in ga tako med narodom obdržati, bilo je njegovo delo do zadnjega vzdihljeja. Marsikateri mož ali ženica, hlapec ali dekla bi znali povedati, kako so pokojnemu školniku pravili pripovedke ali napovedovali pesmi, katere si je takoj zabeležil; pesmi so mu tudi morali popevati. Nihče v Ormožu in v okraju ni znal toliko narodnih popevk, kakor rajni Freuensfeld. Več pozabljenih narodnih pesmij v ormoškem okraju je po njem zopet oživelo. Svoje zbrane narodne pesmi je tudi hotel obelodaniti.

O vsakem predmetu se je rad razgovarjal. Imel je trezne nazore, dobre misli, katerih pa mnogokrat ni mogel izvršiti, kar je na njegovo slabo zdravstveno stanje še slabeje uplivalo. Na lastno izobrazbo ni pozabil, ampak se vedno učil in prebiral različne znanstvene knjige. Pripravljal se je na izpit za meščanske šole.

Stariši, kateri so svoje otroke k njemu v šolo pošiljali, ga ne morejo prehvaliti, kako je otroke rad imel, z njimi lepo ravnal, a zraven tega jih vzdrževal v najlepšem redu. Ker je bil sam značajan mož, storil je vse, da bi tudi njemu izročeni mladini vcepil ljubezen do Boga, cesarja in domovine.

Pri svojih tovariših je bil priljubljen. Dokler je še bil zdrav, bil je vesel, dobre volje in rad popeval v veseli družbi, akoravno ni imel v svojem življenju dosti

prijaznih dni, pač pa dosti bridkih skušenj. Leta 1890. so mu umrli blaga mati, leta 1893, meseca januarija njegova sestra Matilda, ustanoviteljica ormoške ženske podružnice sv. Cirila in Metoda, istega leta meseca decembra pa mu je umrl brat Josip, znani pesnik in pisatelj slovenski.

Na jesen leta 1895. je začel bolehati Anton Freuensfeld in z začetkom leta 1896. moral je že prositi za dopust, ter od istega časa ni več prišel v šolo. Imel je jetiko. Ker so mu zdravniki svetovali, naj gre na jug, podal se je v Gorico zdravja iskat. A ker mu tedanje slabo vreme v Gorici ni ugajalo, vrnil se je čez dva meseca, pa mnogo slabši, kakor je odšel. Čez poletje mu je bolezen doma nekaj odlegla, in na jesen je na videz popolnoma okreval. Teden pred smrtjo pa mu je postalo tako hudo, da je sam resno mislil na edino rešiteljico — smrt. Sprejel je kot veren katoličan zakramente za umirajoče in dne 15. decembra mirno zaspal v Gospodu v 26. letu svoje dobe.

Dne 17. dec. bil je pogreb Velika udeležba od blizu in daleč pri zadnjem spremstvu na prostor miru, kazala je, kako priljubljen je bil rajni v okolici, pri svojih tovariših, prijateljih in znancih. Sprevod je vodilo pet gospodov mašnikov, ki so rajnemu zadnjo čast skazali. Krsto so krasili med drugimi vencii posebno trije s traki in sicer: od učiteljskega društva z napisom: »Učiteljsko društvo za ormoški okraj svojemu odličnemu članu«, od učiteljskega ormoške šole z napisom: »Učiteljsko društvo ormoške šole svojemu dragemu tovarišu!« in od čitalnice: »Ormoška čitalnica svojemu udu!« Ko je spregovoril gospod učitelj Rajšp na robu groba umrlemu učitelju zadnje besede in med drugimi lepimi besedami tudi našteval, kaj so zgubili s Freuensfeldom otroci, stariši, prijatelji in tovariši, ostalo je malokatero oko suho. Ko so še zapeli pevci žalostinki »Na grobeh« in »Jamica«, vrnilo smo se žalostni s pokopališča, želeč pokojniku mirnega počitka.

Gospodarske stvari.

Ali je bilo treba druge posojilnice v okraju Sv. Lenart?

(Dopis iz Slov. goric.)

Posojilnica je podjetje. Kdor se kakega podjetja loti, mora je zasnovati na pravem mestu, dati mu pravo podlago. Pameten človek pri nas ne zida mlina na bregu, pa tudi v dolini ne, kjer ni dovolj vode, ali kjer je že preveč mlinov. Kaj pomaga žago staviti v kraju, kjer ni več gozda? Za naše potrebe zadostuje, če imamo v vsakem sodnijskem okraju le eno posojilnico in ta se mora nahajati tam, kjer se nahaja c. kr. okr. sodišče, c. kr. davkarja.

Mi Slovenci še posojilnic prav ne poznamo; za vodstvo in nadzorovanje posojilnice dobiti je težko zadostno število zvedenih, delavnih in popolnoma neodvisnih mož. Brez takega načelstva in nadzorstva si posojilnica ne pridobi potrebnega zaupanja, se ne more utrditi. Še v celem sodnijskem okraju dobi se težko toliko takih mož, posebno premožnejših.

Ako hoče posojilnica varno in vestno poslovati, mora imeti sploh pri rokah zemljiško knjigo in kataster. Brez teh se ne more nobena prošnja za posojilo rešiti. Ljudje delajo tudi drugod dolgove, prodajajo posestva; ta prošnjik še nima let, spet drugi ima skrbnika, sekvestra itd.

Treba je vedno poizvedovati, vedno paziti, večkrat povzročiti naglo vknjižbo. Vse se ne dá zapisati,

tu le izkušnja uči. Za to se morajo tisti, ki te izkušnje nimajo, dati podučiti in svariti. Posojilnice namen ni samo denar posojevati, ampak tudi zbirati in nabirati ga. Posojilnica, katera nima svojega denarja, katera živi le od kredita in dela s tujim denarjem, nima zdrave podlage, nima bodočnosti. Kredit se njej more vsaki čas skrčiti ali odtegniti; ko je blagajnica prazna, je propad neizogiben.

Posojilnica, da si dobi potreben denar kot hranilne vloge, kot deleže, pristopnino, mora imeti primeren delokrog in za to zadostuje v boljših krajih komaj eden celi sodnijski okraj, nikakor pa par župnij. To uči večletna izkušnja vsako posojilnico, in tudi tistim ne boče prizaneseno, katere osnuje deželni odbor!

Sme se torej trditi, da nove posojilnice pri Sv. Trojici ni bilo celo nič treba sedaj. Kar je bilo treba, je to, da bi se bilo delovanje okrajne hranilnice pri Sv. Lenartu in tu obstoječe posojilnice oživilo in spravilo v pravi tir pri obeh. Odkar imamo v tem okraju Slovenci večino, vse dremlje in spi, nikjer ne napredujemo. Od naših denarnih zavodov ni dobiti letnih računov, nihče o njih delovanju ne poroča javno.

Tako ne sme iti naprej! Kaj pa delajo načelstva in uradniki teh zavodov? Naši nasprotniki še niso premagani, čakajo samo na ugodno priliko, da na nas planejo. Ali niso tega pokazale zadnje volitve? Denarna zavoda v trgu sta za nas največjega pomena; držati moramo oba, pospeševati pa tudi njiju razvitek! J—a.

Sejmovi. Dne 11. januarija pri Novi cerkvi, v Šmarijah in na Planini. Dne 14. jan. na Bregu pri Ptujju (za svinje) in pri Sv. Filipu v Veračah. Dne 15. jan. v Arvežu.

Dopisi.

Iz Ljubljane. (Shod »Obrtne zveze za Kranjsko«), ki se je vršil dne 27. decembra, je vsprejel te-le resolucije, ki so važne za vse Slovence: I. Resolucija. Javni shod »Obrtne zveze za Kranjsko« izreka željo, naj se obrtniki združijo v jedno organično celoto v obrambo narodnih, stanovskih in socialnih pravic in naj se kaže ta organizacija istotako v obrtniških, kakor političnih vprašanjih. — II. Resolucija. Javni shod »Obrtne zveze za Kranjsko« izreka željo, naj se kranjski Slovenci združijo v jedno politično stranko s pokrajinskimi Slovenci vred, ki bo zastopala narodni in socialni razvoj celokupnega naroda na podlagi krščanske pravičnosti in napredka. Sprava obeh strank naj bi bila trajna po razgovoru zaupnih mož in naj bi imela pred vsem ozir na koristi ljudstva, ki želi sloge in pravega stalnega miru, ne pa samo »premirja«. Razgovor in način sloge, naj se predloži narodu. Resolucija naj se pošlje obema narodnima strankama. — III. Resolucija. Z ozirom na resolucijo II. izreka javni shod »Obrtne zveze za Kranjsko«, da se bo podpisalo samo tiste kandidate, ki se že naprej obvežejo s pošteno besedo, da nastopijo z vso odločnostjo za oživotvorjenje jugoslovanskega kluba in da sami ustopijo v to skupino. Kandidat naj bo neodvisen in ne sme poznati pri narodnem delu nobene razlike med stanovi. — IV. Resolucija. Na shodu zbrani obrtniki sklenejo: Mestni zastop in posebno državni poslanci naj še v sedanjem zasedanjem izposlušajo pri visoki vladi na Dunaju, da se potresna podpora, dana oškodovanim obrtnikom in trgovcem, ne izterja, temveč popolnoma odpiše.

Iz Čadrama. (Novo leto) je čas računov in čas števil; kdo bi se čudil tudi na visokem Pohorju, ako